

15.3.2023

HYVÄKSYTTY PALKON KOKOUKSESSA 15.3.2023

PÄIVITYS: TYÖSUUNNITELMA LISÄÄNTYMISTERVEYDEN JAOSTO

Palko asetti kokouksessaan 15.12.2021 lisääntymisterveyden jaoston (LITE-jaosto) 30.6.2023 päättyvän toimikauden loppuun. Jaoston tehtävänä on valmistella Palkon hyväksyttäväksi hedelmöityshoitoja ja muita lisääntymisterveyden menetelmiä koskeva suosituskokonaisuus.

Palko hyväksyi ensimmäisen työsuunnitelman 4.2.2022, jota päivitettiin ensimmäisen kerran kokouksessa 27.10.2022. Toinen päivitys tuodaan käsiteltäväksi kokoukseen 15.3.2023, koska Palko päätti 15.12.2022 ehdottaa STM:lle, että se arvioisi tarpeen säätää lailla ei-lääketieteellisiin syihin perustuvien tutkimusten ja hoitojen julkisen terveydenhuollon palveluvalikoimaan kuulumisen perusteista. Lite-jaostolle annettiin tehtäväksi päivittää työsuunnitelma.

Suosituskokonaisuus on laaja ja siihen sisältyy eri tyyppisiä yksittäisiä aiheita. Siksi työ on syytä tehdä vaiheittain alkaen yleisistä periaatteista ja näkökohdista siirtyen sen jälkeen yksittäisiin suosituksiin, joissa on myös perusteltua aloittaa tavanomaisimmista tilanteista ja edetä harvinaisempiin tilanteisiin. Suositusten kokonaismäärä ja valmistelujärjestys täsmentyy työn edetessä. Palkon ja jaoston toimikausi päättyy 30.6.2023, mutta uusi kokoonpano voi tehdä päätöksen työn jatkamisesta, mikäli se on edelleen kesken.

LITE-jaosto on kokoontunut toistaiseksi 13 kertaa.

Yleinen osa

Yleisen osan arvioida valmistuvan kesäkuuhun 2023 mennessä. Palkon suosituksiin ei ole aiemmin liittynyt tällaista kattavaa, erillistä yleisosiota ja siksi pitää tarvittaessa päättää tarkemmista toimintatavoista. Puheenjohtajien jaosto valmistelee tarvittaessa esitykset näiltä osin.

Kokouskäsitteilyiden aikana ns. yleisen osan jäsennykseksi on muotoutunut seuraava:

- Lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset
 - sisältää jaoston analyysin
- Nykytilan kuvaus
 - jaoston klinikot laativat
 - sisältää resurssien käytön kuvauksen
- Eettinen arviointi
 - kattava arviointi kaikkien menetelmien osalta
- Sosiaaliset kysymykset
 - laajuus vielä avoin
 - yksilö- ja/tai yhteiskunnan taso
- Kotimaiset tilastotiedot
- Muiden maiden linjaukset ja tilastotiedot

- Ruotsi, Norja, Tanska, Englanti, Kanada, Alankomaat
- Solujen luovuttajan asema
 - käsitellään joko erikseen tai osana aiempia kohtia

Jaosto ei ole nähnyt varsinaisen kirjallisuuskatsauksen tekemistä yleisistä kysymyksistä tarpeelliseksi, vaan tiedonhaussa voidaan hyödyntää jaoston asiantuntemusta ja kevyempiä menetelmiä, kuten kirjastojen tiedonhakupalveluita.

Menetelmäkohtaiset suositukset

1. Lääketieteellisestä syystä johtuvan hedelmättömyyden hoito

Kohderyhmät

- Nais-miesparit
- Naisparit (ainakin toinen lisääntymisbiologisesti nainen)
- Itselliset lisääntymisbiologisesti naiset

Lääketieteellisen syyn määritelmä

- tutkimuksissa on todettu sairaus, joka todennäköisesti selittää sen, ettei raskautta ole saatu aikaan luonnollisesti tai hedelmöityshoidolla (joka tehty muusta kuin lääketieteellisestä syystä)
- Selittämätön lapsettomuus, jossa nais-miesparilla raskaus ei ole vuoden yrittämisen jälkeen alkanut
- Vrt. WHO ICD-11-koodiston mukainen määritelmä: Infertility is a disease of the male or female reproductive system defined by the failure to achieve a pregnancy after 12 months or more of regular unprotected sexual intercourse.

a. Lähetä ja sitä edeltävät tutkimukset

Perusterveydenhuolto, työterveydenhoito, yksityinen terveydenhuolto

- lähettämisen kriteerit
- lähetteessä edellytettävät tiedot
- lähetettä edeltävät tutkimukset
- elintapaneuvonta
- muiden sairauksien hoito

b. Hedelmöityshoidot ja niitä edeltävät tutkimukset

Menetelmät:

- Omilla sukusoluilla: hormonihoito, inseminaatio, koeputkihedelmöityshoito, pakastetun alkionsiirto
- Lahjasiittiöillä: inseminaatio, koeputkihedelmöityshoito, pakastetun alkionsiirto
- Lahjamunasoluilla: koeputkihedelmöityshoito, pakastetun alkionsiirto
- Lahja-alkioilla: Pakastetun alkionsiirto
- Lapsettomuustutkimukset ja muut selvittelyt; arviot, konsultaatiot ja neuvonta
- Kivesbiopsia, mikrokirurgia, sairaudesta tai sen hoidosta johtuvan azoospermian hoito
- Sukusolujen tai munasarjakudoksen pakastus hedelmällisyyden säilyttämiseksi sairauden tai sen hoidon takia, esim. syöpähoito
- Muut menetelmät: elintapaneuvonta, muiden sairauksien hoito jne. harkinnan mukaan

2. Ei-lääketieteellisestä syystä johtuvan hedelmättömyyden hoito

- Samaa sukupuolta olevat parit (ainakin toinen lisääntymisbiologisesti nainen)
- Itselliset lisääntymisbiologisesti naiset

Soveltuvien osin samat menetelmät kuin kohdassa 1.

3. Muut menetelmät ja tilanteet

- Alkiodiagnostiikka lapsen sairausriskin vuoksi
- Sukusolun lahjoittajien tutkimukset, hoidot ja sukusolujen pakastukset
- Vapaaehtoisesta sterilisaation jälkitila
 - sterilisaation purkaminen
 - muut menetelmät
- Hedelmällisyyden säilyttäminen muusta kuin lääketieteellisestä syystä
- Kohdunsiirto
- Azoospermian hoito jos syynä muu kuin sairaus tai sen hoito

Aikataulu ja suositusten valmistelujärjestys

- Yleinen osa
 - hyväksyminen otakantaa-komentointiin 4.5.2023
 - lopullinen hyväksyminen 15.6.2023
- Lääketieteellisestä syystä johtuvan hedelmättömyyden hoito
 - valmistelu ja hyväksyminen 2023-24 (jos uusi neuvosto hyväksyy)

- hedelmöityshoitolaian mahdollisen uudistamisen aikataulu huomioitava
- Ei-lääketieteellisestä syystä johtuvan hedelmättömyyden hoito
 - aikataulu riippuu siitä, aloitetaanko ei-lääketieteellisiin syihin perustuvien hoitojen palveluvalikoimaan kuulumisen perusteita koskevan lainsäädännön valmistelu
- Muut menetelmät ja tilanteet
 - valmistelun aikataulu riippuvainen muista em. suosituksista ja jaoston työtilanteesta